

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”

O'quv ishlari bo'yicha prorektor
A.A.Elmuurodov

2025 yil 01.01

FALSAFA
FANI BO'YICHA

SILLABUSI

Kunduzgi ta'lim shakli uchun

Bilim sohasi: 400000 – Biznes, boshqaruv va huquq

Ta'lim sohasi: 410000 – Biznes va boshqaruv

Ta'lim yo'nalishi: 60410800 – Menejment

Samarqand – 2025

Modul / FAN SILLABUSI
Iqtisodiyot fakulteti
60410800 – Menejment ta'lim yo'nalishi

Fan nomi:	<i>Falsafa</i>
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	F1304
Yil:	2025-2026
Semestr:	3
Ta'lim shakli:	Kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	150
Ma'ruza	30
Amaliy mashg'ulotlar	—
Laboratoriya mashg'ulotlari	—
Seminar	30
Mustaqil ta'lim	90
Kredit miqdori:	5
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)

FM1	Talabalarning oliy ta'lim tizimida egallagan dunyoviy, falsafaiy, ilmiy va axloqiy bilimlardan ijtimoiy-ma'naviy hayotda maqsadli foydalanish malakalarini shakllantirishdan iborat
------------	---

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar

1.	Ijtimoiy-gumanitar fanlar
-----------	---------------------------

Ta'lim natijalari (TN)

	Bilimlar jihatidan:
TN1	dunyo haqidagi qadimgi va zamonaviy falsafiy bilimlarni o'rganish asosida professional faoliyatni to'g'ri tashkil eta olish;
TN2	ijtimoiy mas'uliyatni oshirish, davlat siyosatiga daxldorlik tuyg'usini shakllantirish, ijtimoiy jarayonlarni mustaqil tahlil qilish;
TN3	Qadimgi, O'rta asrlar, Yangi va eng Yangi davr Sharq va G'arb falsafasining asosiy g'oyalari, G'arb renessansi shakllanishiga O'rta asr Sharq falsafasining ta'siri, Yangi va eng yangi davr falsafasining muhim xususiyatlari bo'yicha tasavvurga ega bo'lishi;
TN4	ontologiyaning yo'nalishlari, gen ontologiyasi, bioontologiya, tibbiyot ontologiyasining ijtimoiy ahamiyati, fizik va falsafiy ontologiyaning

- fan bo'yicha savollarga chalkash javoblar bersa;
- fan bo'yicha matn puxtas shakllantirilmagan bo'lsa.
- g) quyidagi hollarda talabning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baho bilan baholanishi mumkin:
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayorgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.

Fan o'qituvchilari haqida ma'lumot

Muallif:	O.E.Haydarov – SamDVMCHBU, “Ijtimoiy-gumanitar fanlar, jismoniy madaniyat va sport” kafedrasida katta o'qituvchisi
E-mail:	obidhaydarov@gmail.uz
Tashkilot:	Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti “Ijtimoiy-gumanitar fanlar, jismoniy madaniyat va sport” kafedrasida
Taqrizchilar:	I.S.Saifnazarov – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti professori, falsafa fanlari doktori O.J.Nishonova – O'zMU “Falsafa va ma'naviyat asoslari” kafedrasining professori, falsafa fanlari doktori D.I.Fayzixojaeva – O'zMU “Falsafa va mantiq” kafedrasining dotsenti, falsafa fanlari doktori (Dsc)

Mazkur Sillabus universitet o'quv-uslubiy Kengashining 2025 yil “25” 06 dagi 8 sonli yig'ilishi bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus “Ijtimoiy-gumanitar fanlar, jismoniy madaniyat va sport” kafedrasining 2025 yil “27” 05 dagi 10 sonli yig'ilishi bayoni bilan ma'qullangan.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i:

Kafedra mudiri:

Tuzuvchi:

Sh.Qurbonov

N.Narziyeva

O.Haydarov

	Toshkent: Universitet, 2023
11.	Раматов Ж. Лойко А., Жоголь Н., Кушаков Ф. Основные проблемы философии. –Ташкент: 2022
12.	Саифназаров И. Мухтаров А., Абдуллаханова Г, Алиматова Н., Эрназаров Д. Философия. Учебник (для вузов экономических специальностей). – Ташкент: Innovation rivojlanish nashriyoti – matbaa uyi. 2021. – 424 c.
13.	Xakimov N.X. Amriddinova D. Jadidchilik ta'limotida komil inson konsepsiyasining falsafiy mohiyati.–Toshkent: Iqtisodiyot, 2023.
14.	Sharipov M. Mantiq. – Toshkent: Universitet, 2003
15.	Shermuxeimedova N.A. Falsafaga kirish –Toshkent: Innovasiya –Ziyo, 2024.

Talabani fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

5 baho olish uchun talabani bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini to'liq yoritib olsa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
- tarixiy jarayonlarni sharhlay bilsa;

b) 4 baho olish uchun talabani bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushingan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirisida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy hujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.

v) 3 baho olish uchun talabani bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'ysa;
- bayon qilish ravon bo'lmasa;

	o'zaro aloqasi va farqlari, axborotlashgan jamiyatda texnologiyalardan foydalanishda inson va jamiyat manfaatlarini himoya qilish, tabiat ontologiyasida biosfera va noosferaning o'rni, ong ontologiyasining transformatsiyasi, ijtimoiy ekologiya, ekologik ta'lim va tarbiya haqida bilishi va ulardan foydalana olishi lozim
	Ko'nikmalar jihatidan:
TN5	Internet ijtimoiy tarmoqlarida axborotni tanlash va ulardan foydalanish usullarini egallash;
TN6	o'zining kasbiy faoliyatida mustaqil qarorlar qabul qilish, bakalvriatning mos yo'nalishi bo'yicha raqobatbardosh umumkasbiy tayyorgarlikka ega bo'lish;
TN7	kiberterrorizm, kiberzo'ravonlik (cyberbullying)ga qarshi mafkuraviy immuniteti shakllangan bo'lishi, globallashtirish va barqaror taraqqiyotning omillari, korruptsiyaning global ma'naviy inqiroz oqibati sifatida barqaror taraqqiyotga salbiy ta'sirini bilish, unga qarshi kurashda dahldorlik tuyg'usini shakllantirish;
TN8	ijtimoiy jarayonlarni prognozlashtirish, jismoniy va ruhiy sog'lik, tafakkur xavfsizligini ta'minlash, sog'lom turmush tarziga rioya qilish, tanqidiy tafakkur imkoniyatlaridan jamiyat barqarorligini ta'minlash, ijtimoiy nazorat va shaxsiy mas'uliyatni oshirish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak

Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	Falsafaning mohiyati va jamiyat taraqqiyotidagi roli
M2	Sharq falsafasining mohiyati va ijtimoiy taraqqiyotdagi roli
M3	G'arb falsafasining ustuvor yo'nalishlari va ularning fan taraqqiyotiga ta'siri
M4	Borliq falsafasi (Ontologiya)
M5	Rivojlanish falsafasi
M6	Bilish falsafasi
M7	Mantiq
M8	Jamiyat falsafasi
M9	Tarix falsafasi, sivilizatsiya va madaniyat
M10	Inson falsafasi (Falsafiy antropologiya)
M11	Qadriyatlar falsafasi
M12	Etika
M13	Estetika
M14	Global jarayonlar va barqaror taraqqiyot falsafasi
M15	Korruptsiyaning mohiyati, oqibatlari va unga qarshi kurash mexanizmlari
Mashg'ulotlar shakli: seminar mashg'ulotlari (S)	
S1	Falsafaning mohiyati va jamiyat taraqqiyotidagi roli
S2	Sharq falsafasining mohiyati va ijtimoiy taraqqiyotdagi roli
S3	G'arb falsafasining ustuvor yo'nalishlari va ularning fan taraqqiyotiga ta'siri

S4	Borliq falsafasi
S5	Rivojlanish falsafasi
S6	Bilish falsafasi
S7	Mantiq
S8	Jamiyat falsafasi
S9	Tarix falsafasi, sivilizatsiya va madaniyat
S10	Inson falsafasi (Falsafiy antropologiya)
S11	Qadriyatlar falsafasi
S12	Etika
S13	Estetika
S14	Global jarayonlar va barqaror taraqqiyot falsafasi
S15	Korrupsiyaning mohiyati, oqibatlar va unga qarshi kurash mexanizmlari

Mashg'ulotlar shakli: Mustaqil ta'lim (MT)		
MT1	Falsafaning mohiyatiga oid Sharq va G'arb mutafakkirlari ta'riflarini tasniflash va ular bo'yicha taqdimot tayyorlash	4
MT 2	Senekaning "Lutsiliya axloqiy xatlari" asarini o'qish va shu xatlar asosida talabalarining o'z hayoti va faoliyatiga baho berilgan esse tayyorlash	4
MT 3	Abu Nasr Forobiy va G'azzoliyning falsafa ilmiga oid qarashlarini qiyosiy tahlil etish (Forobiyning "Siyosat falsafasi" va G'azzoliyning "Kimyo saodat" asarlari asosida)	4
MT 4	Noklassik ontologiyaning yo'nalishlari va mohiyati bo'yicha esse tayyorlash (M.Xaydeggerning "Borliq va vaqt" asari asosida)	4
MT 5	Aristotel, Forobiy va Kant ontologiyasida kategoriyalar tasnifi mavzusida esse tayyorlash, (krossvord tayyorlash)	4
MT 6	A.Fitratning "Oila asari"da Oila qo'rish tartiblari va Farzand tarbiyasiga oid g'oyalar bo'yicha esse tayyorlash	4
MT 7	A.Fitratning "Raxbari najot" risolasidagi "Baxtsiz odamlarning ikki toifasiga" oid qarashlari bo'yicha esse tayyorlash, videorolik tanlovini o'tkazish	4
MT 8	Avloniyning "Madaniyat to'lqinlari" maqolasi va E.To'flerning "Uchinchi to'lqin" asarini qiyosiy tahlil etish, taqdimot tayyorlash	4
MT 9	"Axborotlashgan jamiyat va uning istiqbollari" mavzusida esse tayyorlash (A.Toynbi, E.To'ffler asarlarining qiyosiy tahlili asosida)	4
MT 10	"Dunyoni estetik idrok etishda badiiy asarlarning ahamiyati" mavzusida esse tayyorlash	4
MT 11	"Dunyo xalqlari madaniyatidagi umumiylik va farqlar" mavzusida videorolik tayyorlash	4
MT 12	"Dunyo xalqlari miflari" haqida krossvord tayyorlash	2
MT 13	J.Rumiyning "Ovchi va lochin" rivoyatining mohiyati va uning tarbiyaviy ahamiyatini tahlil etish ("Ichindagi ichindadir" asari asosida)	4
MT 14	"Zamonaviy axloqiy tarbiyaning yutuqlari va kamchiliklari"	4

	mavzusida esse tayyorlash	
MT 15	Koevolyusiya va environmentalizm dialektikasi" mavzusida esse tayyorlash (O'zbekistonda qizil kitobga kiritilgan hayvonlar va o'simliklar haqida ma'lumotlarni aniqlash) "O'zbekiston tabiati" mavzusida krossvord tayyorlash	4
MT 16	M.Behbudiynig "Yoshlarga murojaat" va "Muhtaram yoshlarga murojaat" maqolalarini tahlil etish va esse tayyorlash	4
MT 17	Makiavellining "Hukmdor" asari bo'yicha taqdimot tayyorlash	4
MT 18	G'azzoliyning "Tavba" asarini tahlil etish va talabalarining o'z faoliyatida mavjud ofatlarni aniqlash va o'ziga baho beruvchi esse tayyorlash	4
MT 19	Ibn Tufayl va Ibn Sinoning "Hay ibn Yaqzon o'g'li" risolasini qiyosiy tahlil etish va esse tayyorlash	4
MT 20	"Korrupsiyaning mohiyati va uning oqibatlar" mavzusida viktorina o'tkazish, videoroliklar tanlovini tashkil etish	4
MT 21	"O'zbekistonda korrupsiyaga qarshi kurash mexanizmlari" mavzusida esse tayyorlash	4
MT 22	Nizomulmulkning "Siyosatnoma" asari bo'yicha jamiyat boshqaruviga oid g'oyalarni tahlil etish va esse tayyorlash	4
MT 23	S.Xantintongning "Sivilizatsiyalar to'qnashuvi" asarini o'qish va mohiyati bo'yicha esse tayyorlash	4
Jami		90

Asosiy adabiyotlar	
1.	Shermuhamedova N. Falsafa, darslik – Toshkent: Idris Abdurauf nashr, 2021. 667-b.
2.	Davronov Z., Shermuhamedova N, Qahharova M, Nurmatova M, Husanov B, Sultonova A. Falsafa, o'quv qo'llanmasi –Toshkent: TMU, 2019. – 375 b.
3.	Saifnazarov I. Muxtorov A., Sultanov T., Usmonov F. Falsafa. Darslik. – T.: Innovatsion rivojlanish nashriyot – matbaa uyi, 2021.-424 b.
4.	Madaeva Sh. Shermuhamedova N. va boshqalar. Falsafa, o'quv qo'llanmasi. – Toshkent: 2019
5.	Чумаков А.Н. Философия, учебник. – М.:INFRA. 2018. – 320 с.
Qo'shimcha adabiyotlar	
6.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022 yil.416 bet.
7.	Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon demokratik davlatini birgalikda quramiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2021
8.	Muxammadjonova L.A. Davlat xizmatchisi etikasi va imidji. – Toshkent: Universitet, 2017.
9.	Ўзбекистоннинг коррупцияга қарши кураш стратегияси/Алиев Б, Мухтаров А., Норов Т., / ўқув қўлланма. – Тошкент: ТДИУ, 2022. –320 б.
10.	Nishonova O.Dj. O'zbek etnomadaniyatining estetik xususiyatlari. –